

tekst: Jef Adriaenssens^{1,2}, Bart Geurden^{1,3,4}, Trudy Bekkering¹

Diabetische voet

PICO-vraag

Wat is het effect van patiënteneducatie op de preventie van voetulceraties bij patiënten met diabetes mellitus.

Context

Voetulceraties zijn een frequent probleem bij mensen met diabetes mellitus, zeker in geval van perifere neuropathie of perifeer vasculair lijden (lifetime prevalence 15 – 25%). Deze kunnen leiden tot (gedeeltelijke) amputatie van de voet met lichamelijke beperking en daling van de levenskwaliteit tot gevolg. Genezing duurt lang en ongeveer 70% van de patiënten zal binnen vijf jaar recidiveren. Het voorkomen van voetulceraties is daarom belangrijk.

Patiënteneducatie ter preventie van diabetische voetletsels wordt sterk aangeraden, maar het bewijs van de effectiviteit was tot op heden beperkt. Daarom werd een systematische review uitgevoerd over het effect van educatieprogramma's om diabetesvoet bij volwassen patiënten met diabetes type 1 of 2 te voorkomen. Primaire outcomes waren incidentie van voetletsels en amputatie, maar ook secundaire outcomes zoals schimmelinfecties, nagelaandoeningen, callusvorming, kennis en gedrag van patiënt over voetzorg werden meegenomen. Twaalf RCT's werden uiteindelijk weerhouden.

Resultaten

1. Vergelijking van een *educatieprogramma over diabetesvoet* met standaardzorg toonde geen significante verschillen in incidentie van voetulceraties of amputatie bij diabeten. Niet alle studies toonden verbetering van de kennis van de patiënt over voetzorg en therapietrouw was in de meeste studies eerder laag.

2. De vergelijking van *educatie op maat van de patiënt* versus geen specifieke interventie toonde een verhoogde kennis van de patiënt over voetzorg en een verbeterde zelfzorg in het voordeel van zorg op maat.

3. Een *intensief patiënteneducatieprogramma* versus een beperkt trainingspakket toonde in één studie een significante reductie in het optreden van voetulceraties en amputaties. Andere studies bevestigden deze resultaten echter niet.

De studies toonden een verhoogde kennis en verbeterd preventiegedrag van de patiënt, maar de positieve effecten namen af met het verloop van de tijd. Effecten van interventies op het optreden van callus, nagelproblemen en schimmelinfecties bleken eveneens vrij beperkt en kortstondig.

Opmerkingen

De studies in deze review waren zeer verschillend wat betreft setting, patiënten, educatieprogramma, controle-interventie en gemeten uitkomsten. De effecten van de studies werden daarom apart bekeken en er is geen GRADE label toegekend. De auteurs rapporteerden meerdere methodologische zwakten in de geïncludeerde studies.

Conclusie

Patiënteneducatie lijkt geen effect te hebben op de incidentie van voetulceraties of amputaties.

Het lijkt wel kennis en gedrag van de patiënt met betrekking tot voetzorg positief te beïnvloeden, maar dit effect neemt na verloop van tijd (zes maanden) af.

Betekenis voor de praktijk

Er is geen eenduidig bewijs voor het preventieve effect van diabetesvoededucatie op het ontstaan van voetulceraties, amputaties, callus, nagelproblemen en schimmelinfecties bij volwassenen met diabetes type 1 of 2. Het effect van een educatieprogramma op maat of een intensief programma moet nog nader onderzocht worden.

Noten

¹ Belgian Center of Evidence Based Medicine (CEBAM)

² Platform Wetenschap en Praktijk VZW

³ Universiteit Antwerpen

⁴ Karel De Grote Hogeschool Antwerpen

-Dorrestijn J, Kriegsmann D, Assendelft W, et al. Patient education for preventing diabetic foot ulceration (2014). Cochrane Database Syst Rev. 2014 Dec 16; 12:CD001488. Doi: 10.1002/14651858.CD001488.pub5.